

SYLABUS**DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023–2026
rok akad. 2023/2024****1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE**

nazwa przedmiotu	Arcydzieła literatury powszechnej (do końca XVI wieku)
kod przedmiotu	IC1/17
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Literatury Staropolskiej i Polskiego Oświecenia
kierunek studiów	filologia polska
poziom studiów	studia pierwszego stopnia
profil	ogólnoakademicki
forma studiów	studia stacjonarne
rok i semestr studiów	pierwszy rok, pierwszy semestr
rodzaj przedmiotu	wykład
język wykładowy	polski
koordynator	dr hab. prof. UR Grzegorz Trościński
imię i nazwisko osoby prowadzącej	dr hab. prof. UR Jolanta Kowal, dr hab. prof. UR Roman Magryś, prof. dr hab. Marek Nalepa, dr hab. prof. UR Grzegorz Trościński

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

semestr (nr)	wykl.	ćw.	konw.	lab.	sem.	ZP	prakt.	Inne	liczba pkt. ECTS
1	15								1

1.2. Sposób realizacji zajęć

X zajęcia w formie tradycyjnej
zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3. Forma zaliczenia przedmiotu(z toku)

zaliczenie z oceną

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Znajomość literatury powszechnej od starożytności do końca XVI wieku na poziomie szkoły średniej (poziom podstawowy).

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1. Cele przedmiotu

C1	Zapoznanie z procesem historycznoliterackim obejmującym okres od starożytności do końca XVI wieku, omówienie utworów z zakresu literatury powszechnej w różnych kontekstach oraz tradycjach.
C2	Zaznajomienie ze stylami, nurtami, pisarzami w kontekście estetyczno-literackim i filozoficznym.
C3	Uświadamianie wspólnoty dziedzictwa literackiego Europy i ścisłych powiązań z nim literatury i kultury polskiej.

3.2. Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	odniesienie do efektów kierunkowych
EK_01	Student/ka przywołuje treść lektur podstawowych w obrębie poszczególnych zjawisk literatury powszechnej, z wykorzystaniem wskazanej literatury, zna wartość arcydzieł literackich dla dziejów literatury pięknej w Europie od starożytności do końca XVI wieku, rozróżnia terminologię teoretyczno-literacką niezbędną w interpretacji dzieł literackich, zna i rozumie główne nurty badań nad powszechną literaturą antyku, średniowiecza i renesansu; uwzględnia właściwe konteksty literatury i kultury powszechnej w badaniach nad literaturą polską	K_W05 K_W08 K_W12
EK_02	Student/ka klasyfikuje dzieła literackie w obrębie procesu historycznoliterackiego, analizuje treść utworów literatury powszechnej objętych listą lektur z uwzględnieniem sfery immanentnej oraz odpowiednich kontekstów, potrafi wartościować dzieła literackie i argumentować własne zdanie w oparciu o znajomość literaturoznawczych teorii i historycznoliterackiej terminologii.	K_U06 K_U07

EK_03	Student/ka poddaje krytycznemu oglądowi dzieła literackie z zakresu literatury powszechnej w ujęciu komparatystycznym, dostrzega uniwersalność i różnicowanie literatury europejskiej oraz jej związki z literaturą polską.	K_K01
-------	---	-------

3.3. Treści programowe

A. Problematyka wykładu

treści merytoryczne
Początki literatury europejskiej: Grecja czy Irlandia? Periodyzacja literatury greckiej. Fenomen Homera – podstawowe hipotezy naukowe. <i>Iliada</i> jako teogonia. <i>Odyseja</i> jako teodycea. <i>Iliada</i> – model eposu heroicznego. <i>Odyseja</i> – model eposu baśniowo-przygodowego. Nowatorstwo epiki Homera – twórcy europejskiego eposu. Homerycki „spadek” w literaturze polskiej.
Narodziny teatru greckiego, tragedii i komedii. Od mitów dionizyjskich do konkursów tragicznych. Budowa i funkcje teatru greckiego oraz dramatu. Tragizm i tragedia w ujęciu Arystotelesa. Wieloznaczność pojęcia katharsis. Przedstawiciele tragedii greckiej: nowatorstwo tragedii Aj-schylosa, Sofoklesa i Eurypidesa. Tragiczny patos i kulturowe motywacje bohaterów tragedii Aj-schylosa (<i>Oresteja</i>) i Sofoklesa (<i>Król Edyp</i> i <i>Antygona</i>) – od tekstu liturgicznego do teatralnego.
Nowatorstwo <i>Elektry</i> Eurypidesa (fatum czy przypadek; psychologizm postaci; wprowadzenie szczęśliwego zakończenia; relatywizm ocen moralnych). Wpływy sceptycyzmu i racjonalizmu sofistów na proces deheroizacji bohaterów tragedii. Geneza komedii attyckiej. Kształt ideowy i artystyczny <i>Chmur</i> Arystofanesa.
Artystyczne osiągnięcia liryki greckiej (Archiloch, Tyrtajos, Anakreont, Safona, Symonides z Keos, Pindar z Teb) i ich trwałe efekty w literaturze polskiej.
Epoka hellenistyczna. Aleksandria i krąg naukowo-literacki Biblioteki Aleksandryjskiej. Eklektyzm i cywilizacyjny schyłek antyku greckiego. Teokryt i narodziny idylli.
Początki literatury rzymskiej. Kodyfikacje prawne. Retoryka i proza. Komedia Plauta i narodziny typów komediowych (<i>Żołnierz samochwał</i>). Cyceron i rzymska szkoła retoryki.
Okres augustowski literatury rzymskiej. Krąg Mecenasza. <i>Eneida</i> Wergiliusza – narodowy epos rzymski; alegoryczna interpretacja utworu; model doskonałej poezji epickiej. <i>Bukoliki</i> – narodziny sielanki kostiumowej i mitu arkadyjskiego, kanon tematyczny bukoliki. Topika bukoliczna. Motyw <i>Et in Arcadia ego</i> i arkadyjskie sprzeczności. Znaczenie profetycznej <i>Eklogi IV</i> dla sławy Wergiliusza w świecie chrześcijańskim. Znajomość dzieł Wergiliusza w Polsce.
Horacy – twórca liryki rzymskiej. Horacjańskie tematy, gatunki, motywy w poezji polskiej do XVIII wieku. Kariera Horacjańskich „skrzydlatych słów”. Horacjanizm polski a europejski. Ody, epody i listy - znaczenie, recepcja.
Romansowa proza Apulejusza z Madaury. Kanony poetyckie elegiopisarzy rzymskich: Owidiusz, Katullus, Tibullus, Propercjusz. Epigramaty Marcjalisa. Rzymska szkoła stoicka i jej najwybitniejsi twórcy oraz dzieła (L. A. Seneka, <i>Dialogi</i> ; M. Aureliusz, <i>Rozmyślenia</i>). Neoplatonizm Plotyna.
Schyłek świata starożytnego. Narodziny średniowiecza. Znaczenie Ojców Kościoła jako kodyfikatorów nowej kultury. Hymny św. Ambrożego. Wulgata św. Hieronima. <i>Wyznania</i> św. Augustyna

– pamiętnik wewnętrzny. Chrześcijański neoplatonizm św. Augustyna. Rozmowy Boecjusza z Filozofią.
Renesans karoliński. Inicjatywy literackie mnichów irlandzkich. Islandzkie Eddy i skandynawskie sagi. Dialektyka i scholastyka. Historia niedoli Piotra Abelarda. Arystotelizm św. Tomasza z Akwinu. Renesans wieku dwunastego.
W kręgu epiki rycerskiej. Narodziny <i>chansons de geste</i> . <i>Pieśń o Rolandzie</i> jako dzieło propagujące idee krucjat. Roland w konfrontacji z etosem rycerskim: <i>fortitudo et sapientia</i> . Narodziny romansu rycerskiego. <i>Dzieje Tristana i Izoldy</i> .
Liryka prowansalska. Miłosna poezja trubadurów i koncepcja miłości dwornej. Poezja wagantów na przykładzie <i>Carmina Burana</i> . Odnowa franciszkańska. Narodziny misterium i farsy. <i>Wielki Testament</i> Villona – ballady.
<i>Boska komedia</i> Dantego – uwieńczenie literatury średniowiecznej: alegoryzm utworu, średniowieczne wizje eschatologiczne, romańska symbolika liczb, pamflet polityczny. Filozofia miłości i portret Beatrycze w <i>Vita nuova</i> Dantego. Laura – <i>donna angelicata</i> w sonetach Francesco Petrarcki. Petrarkizm w poezji polskiej. Nowelistyka Boccaccia. Narodziny renesansu w Italii. Epika Tassa i Ariosta.
Humanizm chrześcijański Erazma z Rotterdamu. Nowożytna poezja francuska – poeci Plejady. Renesansowe utopie. Sceptycyzm <i>Prób</i> Montaigne. Mistycy hiszpańscy wieku XVI. William Shakespeare – dramaturg wszechczasów. <i>Hamlet</i> i koncepcja tragizmu. Awangarda i tradycje dramaturgii europejskiej w utworze.

- B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

treści merytoryczne
nie dotyczy

3.4. Metody dydaktyczne

wykład problemowy, prezentacja multimedialna

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1. Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

symbol efektu	metody oceny efektów uczenia się	forma zajęć dydaktycznych
EK_01	uczestnictwo w zajęciach	wykład, praca własna Studenta/ki
EK_02		
EK_03		

4.2. Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

uczestnictwo w zajęciach
----

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

forma aktywności	średnia liczba godzinna zrealizowanie aktywności
Godziny z harmonogramu studiów	15
inne z udziałem nauczyciela akademickiego(udział w konsultacjach)	2
godziny niekontaktowe – praca własna studenta – czytanie i opracowywanie tekstów literackich z obowiązkowej listy lektur	13
SUMA GODZIN	30
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	1

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	

7. LITERATURA

Literatura podstawowa

Ajschylos, *Oresteja*, w: tegoż, *Tragedie*, tłum. S. Srebrny, Warszawa 1952 – i nast. Arystofanes, *Chmury*, tłum. S. Srebrny, w: tegoż, *Komedie*, Warszawa 1962 – i nast.

Boccaccio G., *Dekameron*, tłum. E. Boye, Warszawa 1956 – i nast. [stąd nowela *Sokół*].

Chaucer G., *Opowieści kanterberyjskie*, tłum. J. Zawadzki, Katowice 2021.

Cervantes M., *Przemysłny hidalgo Don Kichot z Manczy*, tłum. E. Boye, Warszawa 1952 – lub inne [stąd: t. 1, ks. 1 i 2].

Dante Alighieri, *Boska Komedia*, tłum. E. Porębowicz, Warszawa 1959 – i nast. [stąd: *Piekło*].

Erazm z Rotterdamu, *Pochwała Głupoty*, tłum. E. Jędrkiewicz, Wrocław 1992, BN II/231.

Eurypides, *Elektra*, tłum. J. Łanowski, Wrocław 1969, BN II/160.

Homer, *Iliada*, tłum. F.K. Dmochowski, Warszawa 1990.

Horatius, *Wybór poezji*, oprac. J. Krókowski, Wrocław 1967, BN II/25.

Petrarka F., *Sonety do Laury*, tłum. J. Kurek, Kraków 1963.

Pieśń o Rolandzie, tłum. T. Żeleński-Boy, oprac. A. Drzewicka, Wrocław 1991, BN II/233.

Shakespeare W., *Hamlet, księżę Danii*, tłum. S. Barańczak, Poznań 1990.

Sofokles, *Król Edyp*, tłum. S. Srebrny, Wrocław 1952, BN II/5.

Tasso T., *Gofred abo Jeruzalem wyzwolona*, tłum. P. Kochanowski, Wrocław 1951, BN II/4 – lub P. Kochanowski, Tasso T., *Gofred abo Jeruzalem wyzwolona*, oprac. S. Grzeszczuk, Warszawa 1968 [stąd: pieśni 1–10].

Tristan i Izolda, tłum. i oprac. J. Gorecka-Kalita, Wrocław 2006, BN II/254.

Vergilius, *Bukoliki i Georgiki*, tłum. Z. Abramowiczówna, Wrocław 1953, BN II/83.

Vergilius, *Eneida*, tłum. Z. Kubiak, Warszawa 1987 lub Publiusz Wergiliusz Maro, *Eneida*, tłum. T. Karyłowski, oprac. S. Stabryła, Wrocław 1981, BN II/29.

Villon F., *Wielki Testament*, tłum. T. Żeleński-Boy, Warszawa 1950 – lub nast.

Literatura uzupełniająca

Apuleius z Madaury, *Metamorfozy albo Złoty Osioł*, tłum. E. Jędrkiewicz, Wrocław 1953, BN II/79 [stąd: opowieść o Amorze i Psyche].

Abelard P., *Historia moich niedoli i inne listy*, tłum. L. Joachimowicz, Warszawa 1993.

Ariosto L., *Orland szalony*, tłum. P. Kochanowski, Wrocław 1965, BN II/150.

Augustyn św., *Wyznania*, tłum. Z. Kubiak, Warszawa 1987 – i nast.

Aureliusz M., *Rozmyślenia*, tłum. M. Reiter, Warszawa 1984 – i nast.

Brewiarz miłości. Antologia liryki prowansalskiej, tłum. Z. Romanowiczowa, Wrocław 1963, BN II/137 [stąd: Guillaume de Poitiers, Jaufre Rudel, Guiraut de Borneill, Comtesse de Die, Sordel].

Castiglione B., *Książka o dworzaninie*, tłum., wstęp i oprac. A. Borowski, Kraków 2018.

Erazm z Rotterdamu, *Adagia*, tłum. i oprac. M. Cytowska, Wrocław 1973, BN II/172.

Homer, *Odyseja*, tłum. J. Parandowski, Warszawa 1953 – i nast.

Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu, tłum. L. Staff, Warszawa 1978.

Liryka starożytnej Grecji, oprac. J. Danielewicz, Wrocław 1984, BN II/92 [stąd utwory: Archilocha, Safony, Anakreonta i anakreontyki, Symonidesa, Pindara, Tyrtajosa].

Morus T., *Utopia*, tłum. K. Abgarowicz, Warszawa 1954.

Loyola I., *Ćwiczenia duchowne*, tłum. J. Ożóg, Kraków 1996 – lub nast.

Machiavelli N., *Książkę*, tłum. W. Rzymowski, Wrocław 1980, BN II/159.

Montaigne M., *Próby*, tłum. T. Żeleński-Boy, t. 2, Warszawa 1957 [stąd: *Apologia Rajmunda Sebonda*].

Owidiusz, *Metamorfozy*, tłum. A. Kamieńska i S. Stabryła, oprac. S. Stabryła, Wrocław 1995, BN II/76.

Platon, *Uczta*, tłum. W. Witwicki, Warszawa 1969 – lub inne.

Plautus, *Żołnierz Samochwał*, tłum. G. Przychocki, Wrocław 1951, BN II/53.

Rabelais F., *Gargantua i Pantagruel*, tłum. T. Żeleński-Boy, Warszawa 1973 [wybór].

Ronsard P., *Poezje. Wybór*, Warszawa 1956, 1969 [stąd: *Sonety*].

Słowo o wyprawie Igora, tłum. J. Tuwim, Warszawa 1950 – lub nast.

Seneka L. A., *Dialogi*, tłum. L. Joachimowicz, Warszawa 1998.

Szekspir W., *Tragedia Macbetha*, tłum. M. Słomczyński, Kraków 1980.

Szekspir W., *Sen nocy letniej*, tłum. S. Barańczak, Poznań 1992.

Sofokles, *Antygona*, tłum. K. Morawski, Wrocław 1995, BN II/1.

Teokryt, *Sielanki*, tłum. A. Sandauer, Warszawa 1969 – i nast.

Tomasz a Kempis, *O naśladowaniu Jezusa Chrystusa*, tłum. A. Kamieńska, Wrocław 1981.

Voragine J., *Złota legenda. Wybór*, tłum. J. Pleziowa, Wrocław 1983 [stąd: *Legenda na dzień św. Aleksego* i *Legenda na dzień św. Wojciecha*].
Żywot łazika z Tormesu, tłum. M. Mann, Warszawa 1959.

oprac. Grzegorz Trościński

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej